

UDC 378:373.3.011.3-051:[130.2:005.336.2]
DOI: 10.52534/msu-pp.6(1).2020.23-29

Tetiana O. Atroshchenko*, Anhelina V. Almashi-Kopyn,
Lesia A. Bespalko, Olena V. Bilyk

Mukachevo State University
89600, 26 Uzhhorodska Str., Mukachevo, Ukraine

The Essence of Cultural Competence of Future Primary School Teachers

Article's History:

Received: 18.01.2020

Revised: 10.02.2020

Accepted: 31.03.2020

Suggested Citation:

Atroshchenko, T.O., Almashi-Kopyn, A.V., Bespalko, L.A., & Bilyk, O.V. (2020). The essence of cultural competence of future primary school teachers. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 6(1), 23-29.

Abstract. The relevance of the research is determined by a change in the educational paradigm, as a result of which professional training of a specialist involves not only mastering specialised competencies, but also development in the context of a certain cultural space in accordance with the values and traditions of a particular society. The purpose of the work is to determine the semantic load of the concept of "cultural competence of a future primary school teacher". The study of the chosen problem took place with the help of theoretical research methods, in particular, the authors used methods of structural analysis and generalisation. The article confirms the need to update cultural education in the context of training future teachers. Various scientific definitions of key research definitions in the works of Ukrainian and foreign scientists are analysed, in particular, the concepts of "competence" and "cultural competence" are interpreted. It is found out that cultural competence is an integral component of the professional competence of future primary school teachers. A theoretical substantiation of the essence of cultural competence of future primary school teachers is presented. For the first time, the author's definition of the concept of "cultural competence of future primary school teachers" is presented, the essence of which is the perception of this phenomenon as an integrative property of the individual, as a component of professional development, which allows being not only a subject of the educational process and interaction with students but also a proper bearer of your cultures to popularise the cultural achievements of the Ukrainian nation. The value of scientific work lies in providing the author's definition of the concept of "cultural competence of a future primary school teacher", which will help to identify its structural elements and create a practical model for the development of this competence

Keywords: cultural paradigm, competence approach, professional activity, professional training, teacher, primary education

*Corresponding author

Тетяна Олександрівна Атрощенко, Ангеліна Вікторівна Алмаші-Копин,
Леся Антоніївна Беспалько, Олена Віталіївна Білик

¹Університет менеджменту освіти НАПН України
04053, вул. Січових стрільців, 52-А, м. Київ, Україна

²Спеціалізована школа-дитсадок «Лісова казка»
03062, вул. Чистяківська, 24, м. Київ, Україна

Сутність культурологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів

Анотація. Актуальність дослідження визначається зміною освітньої парадигми, внаслідок чого професійна підготовка фахівця передбачає не лише оволодіння спеціалізованими компетентностями, а й розвиток у контексті певного культурного простору відповідно до цінностей і традицій окремого соціуму. Метою роботи є визначення смислового навантаження поняття «культурологічна компетентність майбутнього вчителя початкових класів». Вивчення обраної проблематики відбувалось за допомогою теоретичних методів дослідження, зокрема автори застосовували методи структурного аналізу й узагальнення. У статті підтверджено потребу в актуалізації культуротворчої освіти в умовах підготовки майбутніх педагогів. Проаналізовано різноаспектні наукові визначення ключових дефініцій дослідження в працях українських і зарубіжних науковців, зокрема було надано тлумачення понять «компетентність» і «культурологічна компетентність». З'ясовано, що культурологічна компетентність є невід'ємною складовою фахової компетентності майбутніх учителів початкових класів. Представлено теоретичне обґрунтування сутності культурологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Вперше представлено авторське визначення поняття «культурологічна компетентність майбутніх учителів початкових класів», суть якого полягає в сприйнятті вказаного феномену як інтегративної властивості особистості, як складової професійного становлення, що дає змогу бути не лише суб'єктом освітнього процесу й взаємодії з учнями, а й належним носієм своєї культури з метою популяризації культурних надбань української нації. Цінність наукової роботи полягає в наданні авторської дефініції поняття «культурологічна компетентність майбутнього вчителя початкових класів», що сприятиме виокремленню його структурних елементів і створенню практичної моделі розвитку зазначеної компетентності

Ключові слова: культурологічна парадигма, компетентнісний підхід, професійна діяльність, фахова підготовка, педагог, початкова освіта

Постановка проблеми

Сьогодення актуалізує потребу в культуротворчій освіті, поєднаній з уявленням про формування гуманістичного типу особистості та необхідності в переході від ідеї «освіченої людини» до ідеї «людини культури». Становлення культурної людини – це процес активного, цілеспрямованого розвитку та саморозвитку в напрямі досягнення, відтворення і примноження культурних цінностей. Насамперед діяльність культурної людини характеризується умінням «взаємодіяти» з культурою і в культурі; здатністю до відтворення та примноження культури, а також до самореалізації в культурі. Сенсом сучасної освіти стає залучення підростаючого покоління до культури, розвиток здібностей засвоювати та створювати цю культуру, тобто формування культурологічної компетентності.

Культурологічний підхід у педагогічній освіті забезпечить формування культурологічної компетентності, а саме: формування навичок грамотного використання культурної спадщини; формування знань про культуру як цілісну систему; виховання потреб у правильній соціально-культурній самоідентифікації людини; утвердження національної, культурної, соціальної

толерантності [1, с. 94]. Вищезазначене безпосередньо стосується майбутніх учителів початкових класів, професійна діяльність яких потребує пріоритету гуманістичних цінностей, уміння застосовувати кращі надбання світової й української культури в процесі підготовки дітей молодшого шкільного віку до адаптації та толерантного співіснування в глобалізованому суспільстві.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій

Фахова підготовка майбутніх учителів початкових класів є предметом дослідження О. Будник [2], Н. Казакової [3], Н. Кічук [4], Л. Петриненко [5], М. Фіцули [6], Л. Хомич [7] та ін. Компетентнісний підхід підготовки фахівців знайшов своє відображення в наукових розвідках багатьох українських і зарубіжних дослідників, серед яких Н. Бібік [8], Л. Ващенко [9], О. Локшина [10], О. Овчарук [11], М. Пентиліук [12] та ін. Культурологічний підхід у теорії та практиці вищої школи обґрунтовано в працях І. Зязюна [13], О. Рудницької [14], В. Сластьоніна [15] та ін. Окремі аспекти формування культурологічної компетентності в контексті професійної

підготовки досліджували такі зарубіжні науковці як Ю. Янг, С. Кокс, Ю. Хо [16], З. Чен [17], Л. Астаханова [18]. Незважаючи на чисельні дослідження окресленої проблеми, окремої уваги потребує вивчення сутності культурологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Мета статті

Теоретичне обґрунтування сутності культурологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Результати дослідження

Однією з базових категорій поняття «культурологічна компетентність» є «компетентність». Аналіз наукових джерел показав, що термін «компетентність» широко використовується в різних галузях знань і, незважаючи на наявну велику кількість досліджень, в авторів немає єдиного визначення цього багатогранного феномена [19; 20]. Розглянемо найбільш відповідні тлумачення для обраної проблеми. У словнику іншомовних слів компетентність (від лат. *competens* (*competentis*) – належний, відповідний) означає поінформованість, обізнаність, авторитетність [21, с. 282]. Державний стандарт початкової освіти визначає компетентність як набуту в процесі навчання інтегровану здатність особистості, яка складається зі знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [22].

На думку С. Вітвицької, компетентність – це специфічна здатність особистості до продуктивної діяльності в конкретній предметній галузі, яка включає вузькоспеціалізовані знання, уміння й навички, досвід їхнього використання в реальному житті, відповідальне ставлення до виконання виробничих функцій [23, с. 54]. А. Климова бачить компетентність як «результат набуття компетенцій, особистісну характеристику фахівця», визначаючи компоненти поняття через знання, уміння, навички, здобутий фаховий досвід, рефлексії на результати власної професійної діяльності [24, с. 32]. А. Хуторський характеризує компетентність як «оволодіння людиною відповідною компетенцією, що передбачає її особистісне ставлення до неї і до предмету діяльності» або як «особистісну якість (сукупність якостей) і мінімальний досвід щодо діяльності в заданій сфері» [25, с. 135]. Актуальною є думка Г. Селевка, згідно з якою компетентність – це інтегральна якість особистості, що виявляється в загальній здатності та готовності до діяльності, яка базується на знаннях і досвіді, здобутих у процесі навчання й соціалізації та орієнтованих на самостійну й успішну участь у діяльності [26]. Науковець вважає, що поняття «компетентність» значно ширше за поняття знання, уміння, або навички, оскільки воно містить не лише когнітивну й операційно-технологічну складові (рис. 1) [26]:



Рисунок 1. Структура складових елементів поняття «компетентність» за Г. Селевко

Відповідно до рисунку 1 бачимо, що оволодіння компетентністю вимагає ментальної організованості, значного інтелектуального розвитку: абстрактного мислення, саморефлексії, визначення власної позиції, самооцінки, критичного мислення тощо [26, с. 139]. Схожою є думка О. Пометун, яка розкриває поняття «компетентність» через «спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання» або «результативно-діяльнісну характеристику освіти» [27, с. 17].

Отже, загалом компетентність розуміється як атрибут професіоналізму. Вважаємо, що вказане поняття варто розглядати з двох позицій: як рівень професійного розвитку суб'єкта та як елемент його загальної психічної характеристики. Це специфічне становлення особистості, яке відбувається в процесі засвоєння професійної

діяльності. У контексті наукового дослідження актуальним є те, що особистісно орієнтована парадигма в професійному навчанні та вихованні є одним із пріоритетних напрямів удосконалення професійної освіти, оскільки «сприяє духовному розвитку особистості майбутнього фахівця, формуванню національної свідомості, патріотизму, почуття професійної честі і гідності, вмінню працювати у виробничому колективі, утвердженню партнерського стилю взаємовідносин між педагогами та учнями, впровадженню інноваційних педагогічних технологій, різних форм, методів і засобів навчання» [28, с. 442]. Оскільки обрана проблема дослідження стосується підготовки майбутніх учителів початкових класів, то провідною вважаємо позицію О. Савченко, яка стверджує, що саме вчитель як суб'єкт педагогічної взаємодії, здійснюючи навчання, виховання

та розвиток учнів, покликаний створювати такі умови, за яких розкриваються індивідуальні якості й властивості кожної особистості. Врахування індивідуальних потреб і відмінностей учнів потребує від педагога володіння основними прийомами професійної майстерності: високого рівня розвитку психолого-педагогічних і дидактичних здібностей, навичок організації навчального процесу, здатності критично й творчо підходити до виконання основних професійних функцій. Учитель початкових класів має створити для учнів безпечне, творче середовище, сприятливий психологічний клімат, в якому вони самостійно розвиваються, підвищують свій рівень відповідальності [29, с. 98].

Погоджуємося з думкою О. Кравченко-Дзондза, що продиктований потребами сьогодення високий рівень вимог до освіти може бути реалізований тільки тоді, коли вчитель буде високопрофесійним, компетентним фахівцем у своїй галузі [1]. Такий фахівець має не лише сам мати фундаментальну освітню підготовку й володіти професійними знаннями та вміннями, відповідними рівню сучасної психолого-педагогічної науки. Він має усвідомлювати значення своєї професійної праці в цілісній системі безперервної освіти, бути професійно мобільним, тобто гнучко реагувати на зміни соціальної ситуації розвитку школярів, опановувати нові психолого-педагогічні вимоги до педагогічного процесу й нові педагогічні технології. Це означає, що сучасний учитель – це творчий суб'єкт професійної педагогічної діяльності [1, с. 87]. Відповідно розглядаємо культурологічну компетентність як важливу умову особистісного розвитку й професійного становлення майбутніх учителів початкових класів. Розглянемо це детальніше.

Поняття «культурологія» відображає знання про загальні та часткові закони функціонування й розвитку культури як цілісної системи, але не передбачає повного та вичерпного уявлення про всю сукупність накопичених суспільством соціокультурних цінностей й досвіду їхньої реалізації. Такі знання дають змогу особистості правильно орієнтуватися в сучасному культурному полі, а щоб навчитися аналізувати нескінченну низку фактичного матеріалу розвитку культури, необхідний певний життєвий досвід.

Критерії культурної людини мають відносний

характер. Їхній зміст залежить від соціально-економічного розвитку суспільства, до якого належить певна людина, від національних і культурних традицій середовища, в якому вона зростає. Існує ще один компонент соціально-професійної компетентності фахівця, роль якого на сьогодні недооцінюється. Це – самосвідомість особистості в культурі, найважливішим компонентом якої, зі свого боку, виступає самооцінка, сутність якої полягає в усвідомленні себе та у визначенні ставлення до себе в культурі. Однак розвиток самосвідомості неможливий без адекватної оцінки себе в соціумі і професійній діяльності, що передбачає знання законів функціонування соціуму та культури загалом, тобто наявність елементарної культурологічної грамотності. Отже, для наближення до бажаних якостей, майбутньому фахівцю необхідно зрозуміти причини формування та розвитку культурологічної компетентності його особистості, на основі якої формуються і загальнокультурна компетентність, і самосвідомість фахівця, які, зі свого боку, є базовими складовими соціальної компетентності особистості й стрижневою основою процесу її соціалізації.

Культурологічною парадигмою сучасної освіти О. Дубасенюк вважає рівноправну взаємодію учасників навчального процесу, спрямованого на формування в майбутніх вчителів мотивації та інтересу до культури іншого народу, розвиток аналітичних умінь, які будуть необхідні під час зіставлення та аналізування культурних явищ, способу життя чи ментальності того чи іншого етносу [30, с. 21]. В. Сластьонін наголошує на важливості культурологічного підходу у формуванні змісту освіти, оскільки гуманітарна культура є упорядкованою сукупністю загальнолюдських ідей, ціннісних орієнтацій і якостей особистості, універсальних способів пізнання та гуманістичною технологією професійної діяльності [15, с. 27].

Культурологічна компетентність – це здібність майбутнього фахівця орієнтуватися в питаннях культури як цілісного феномена, сформованість умінь вписувати явища в її контекст, усвідомлювати взаємозв'язок між різними галузями культури. Визначаючи вказане поняття, О. Кравченко-Дзондза виділяє такі його суттєві ознаки (рис. 2) [1]:



Рисунок 2. Характерологічна схема поняття «культурологічна компетентність»

Відтак відповідно до рисунку 2 бачимо, що культурологічна компетентність характеризується належністю до інтелектуальних здібностей індивіда; формуванням навичок грамотного використання культурної спадщини; формуванням знань про культуру як цілісну систему, різноманіття культур у просторі й часі, взаємодію культур, типи культур, закономірності розвитку соціокультурного життя, закономірності художнього процесу, історію ментальностей за допомогою спеціально організованого навчання; вихованням потреб у правильній соціально-культурній самоідентифікації людини, а через неї й суспільства загалом; утвердженням національної, культурної, соціальної й релігійної толерантності (терпимості до чужих думок, вірувань, поведінки) як природної норми суспільної свідомості; вихованням культурою через занурення людини в її багатовимірний простір. Результатом формування культурологічної компетентності, на думку дослідниці, має стати вміння виробляти нову модель історичної й соціально-культурної самоідентифікації, нових шляхів розвитку, становлення нового типу духовності, зростання інформаційно-культурної проникності меж, подолання загальної кризи художньої культури [31].

На основі проаналізованих наукових досліджень, культурологічна компетентність майбутнього вчителя початкових класів визначається як інтегративна якість особистості, складова професійної компетентності, яка дає змогу: відчувати себе об'єктом культурно-історичного процесу; фахівцем із широким світоглядом, обізнаним у різних сферах науки та мистецтва; розуміти закономірності розвитку культури як процес створення,

збереження та трансляції загальнолюдських і загальнонаціональних цінностей; орієнтуватися в традиціях, реаліях, звичаях, духовних цінностях не тільки свого народу, а й інших націй; здійснювати професійну діяльність та взаємодію з учнями, їхніми батьками, колегами тощо, оперуючи культурними компонентами й образами різних народів; ефективно здійснювати міжмовну, міжкультурну та професійну комунікацію.

Висновки

Отже, під час вивчення сутності культурологічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів був з'ясовано, що сучасні освітні тенденції характеризуються переходом до гуманізму та залученням особистості до культури, відповідно до чого зростає актуальність культурологічної компетентності. Аналіз науково-методичної літератури засвідчив варіативність поглядів на тлумачення поняття «компетентність», подальше узагальнення яких дало змогу визначити поняття «культурологічна компетентність». Відтак під «культурологічною компетентністю» розуміємо елемент, що забезпечує конкурентоспроможність майбутніх учителів початкових класів, адже сьогодні для здійснення ефективної професійної діяльності необхідні не тільки фахові знання, уміння і навички, креативні здібності, а й особистісні якості, сформовані на етнокультурних, національних і загальнолюдських духовних цінностях. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні та обґрунтуванні педагогічних умов формування культурологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Список використаних джерел

- [1] Кравченко-Дзондза О. Культурологічна компетентність майбутнього вчителя в контексті культурологічної парадигми освіти. *Молодь і ринок*. 2018. № 8(163). С. 90–94.
- [2] Будник О. Теоретичні концепти підготовки майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності у школі І ступеня. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. Вип. 2. С. 49–58.
- [3] Казанкова Н. Сучасні форми та методи підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти й учителів початкової школи до роботи з дітьми різних категорій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. Вип. 58–59. С. 93–101.
- [4] Кічук Н. Здатність майбутнього вчителя початкових класів до оцінювальної діяльності: ресурси контекстного навчання. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2019. Т. 93, № 6. С. 129–138.
- [5] Петриненко Л.О. Аналіз сучасних моделей вищої педагогічної освіти. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2013. Вип. 33. С. 138–148.
- [6] Фіцула М. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Альма-матер, 2002. 528 с.
- [7] Хомич Л. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів у контексті концепції розвитку педагогічної освіти. *Проблеми освіти*. 2019. Вип. 92. С. 210–216.
- [8] Бібік Н. Аналіз суперечностей у запровадженні компетентнісного підходу в шкільній освіті. *Гірська школа Українських Карпат*. 2015. Вип. 12–13. С. 44–47.
- [9] Ващенко Л.М. Проблеми наукового аналізу інноваційного розвитку загальної середньої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2017. Вип. 28. С. 4–11.
- [10] Lokshyna O. "Comparative & International Education" conference – ten years in the educational space. *Education: Modern Discourses*. 2019. Vol. 2. P. 190–191.
- [11] Овчарук О. Сучасні вимоги до цифрової грамотності в системі шкільної освіти: на основі рамки цифрової компетентності DigComp 2.0. *Нова педагогічна думка*. 2017. Вип. 4. С. 32–35.

- [12] Пентиліук М.І. Педагогічні умови виховання мовної особистості учнів середньої школи засобами української мови і літератури. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна.* 2015. Вип. 57. С. 154–160.
- [13] Зязюн І.А. Гуманізм освіти ХХІ століття: філософський і психологічний аспект. *Теорія і практика управління соціальними системами.* 2002. Вип. 2. С. 23–24.
- [14] Рудницька О. Українське мистецтво у полікультурному просторі: навч. посіб. Київ: Екс Об, 2000. 208 с.
- [15] Сластенин В.А. Психолого-педагогическое образование и становление субъективного потенциала личности учителя. *Педагогическое образование и наука.* 2006. Вип. 2. С. 4–10.
- [16] Yang Y., Cox C., Cho Y. Development and initial validation of cultural competence inventory-preservice teachers. *Journal of Psychoeducational Assessment.* 2020. Vol. 38, No. 3. P. 305–320.
- [17] Shen Z. Cultural competence models and cultural competence assessment instruments in nursing: A literature review. *Journal of Transcultural Nursing.* 2015. Vol. 26, No. 3. P. 308–321.
- [18] Astakhova L.V. The development of student's cultural competence in a post-industrial society: The imperatives of capital approach. *Integration of Education.* 2017. Vol. 21, No. 1. P. 35–45.
- [19] Shemanaeva M.A. Key competences formation by means of learning foreign languages. *Vyshee Obrazovanie v Rossii.* 2018. Vol. 27, No. 8–9. P. 89–95.
- [20] 21st-century competences: The relation of ICT competences with higher-order thinking capacities and teamwork competences in university students / G. Almerich et al. *Journal of Computer Assisted Learning.* 2020. Vol. 36, No. 4. P. 468–479.
- [21] Словник іншомовних слів / за ред. С.М. Морозова, Л.М. Шкарапута. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.
- [22] Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.02.2020).
- [23] Вітвицька С.С. Компетентнісний та професіографічний підходи до побудови професіограми магістра освіти. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки.* 2011. Вип. 57. С. 52–58.
- [24] Климова К.Я. Теорія і практика формування мовно-комунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів: монографія. Житомир: ПП «Рута», 2010. 560 с.
- [25] Хуторской А.В., Хуторская Л.Н. Компетентность как дидактическое понятие: содержание, структура и модели конструирования. *Проектирование и организация самостоятельной работы студентов в контексте компетентностного подхода.* 2008. Вип. 1. С. 117–137.
- [26] Селевко Г. Компетентности и их классификация. *Народное образование.* 2004. Вип. 4. С. 138–143.
- [27] Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* / за ред. О.В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. С. 15–24.
- [28] Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кремня. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
- [29] Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти. Київ: СПД «Цудиневич Т.І», 2007. 204 с.
- [30] Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 412 с.
- [31] Кравченко-Дзондза О. Компетентнісна парадигма підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Молодь і ринок.* 2017. № 10(153). С. 84–90.

References

- [1] Kravchenko-Dzondza, O. (2018). Formation of the cultural competence of future teacher in the context of culturological educational paradigm. *Youth & Market*, 8(163), 90-94.
- [2] Budnyk, O. (2014). Theoretical concepts of preparing future teachers for social and educational activities at primary school. *Pedagogic and Psychology of Professional Education*, 2, 49-58.
- [3] Kazankova, N. (2018). Modern forms and methods of preparation of future educators of preschool education and primary school teachers to work with children of different categories. *Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and General Academic Schools*, 58-59, 93-101.
- [4] Kichuk, N. (2019). Preparedness of the future primary school teacher for assessment activities: Contextual education resources in higher education. *Spirituality of a Personality: Methodology, Theory and Practice*, 93(6), 129-138.
- [5] Petrynenko, L.O. (2013). Analysis of modern models of higher pedagogical education. *Teorija ta Metodika Navchannja ta Vihovannja*, 33, 138-148.
- [6] Fitsula, M. (2002). *Pegagogy*. Kyiv: Alma-mater.
- [7] Khomych, L. (2019). Improvement of the professional training of future teachers in the context of the Development Concept of Pedagogical Education. *Problems of Education*, 92, 210-216.
- [8] Bibik, N. (2015). The analysis contradiction in implementing the competence-based approach in school education. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, 12-13, 44-47.

- [9] Vashchenko, L. (2017). Problems of scientific analysis of innovative development of general secondary education. *Pedagogical Education: Theory and Practice. Psychology. Pedagogy*, 28, 4-11.
- [10] Lokshyna, O. (2019). "Comparative & International Education" conference – ten years in the educational space. *Education: Modern Discourses*, 2, 190-191.
- [11] Ovcharuk, O. (2017). Modern requirements for digital literacy in the school education system: based on the digital competence framework DigComp 2.0. *New Pedagogical Thought*, 4, 32-35.
- [12] Pentyliuk, M.I. (2015). Pedagogical conditions of education of language personality of high school students by means of Ukrainian language and literature. *Scientific Proceedings of Ostroh Academy National University: Philology Series*, 57, 154-160.
- [13] Ziaziun, I.A. (2002). Humanism of education of the XXI century: Philosophical and psychological aspect. *Theory and Practice of Social Systems Management*, 2, 23-24.
- [14] Rudnytska, O. (2000). *Ukrainian art in a multicultural space*. Kyiv: Eks-Ob.
- [15] Slastenin, V.A. (2006). Psychological and pedagogical education and the formation of the subjective potential of the teacher's personality. *Pedagogicheskoye Obrazovaniye i Nauka*, 2, 4-10.
- [16] Yang, Y., Cox, C., & Cho, Y. (2020). Development and initial validation of cultural competence inventory-preservice teachers. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 38(3), 305-320.
- [17] Shen, Z. (2015). Cultural competence models and cultural competence assessment instruments in nursing: A literature review. *Journal of Transcultural Nursing*, 26(3), 308-321.
- [18] Astakhova, L.V. (2017). The development of student's cultural competence in a post-industrial society: The imperatives of capital approach. *Integration of Education*, 21(1), 35-45.
- [19] Shemanaeva, M.A. (2018). Key competences formation by means of learning foreign languages. *Vyshee Obrazovanie v Rossii*, 27(8-9), 89-95.
- [20] Almerich, G., Suárez-Rodríguez, J., Díaz-García, I., & Cebrián-Cifuentes, S. (2020). 21st-century competences: The relation of ICT competences with higher-order thinking capacities and teamwork competences in university students. *Journal of Computer Assisted Learning*, 36(4), 468-479.
- [21] Morozov, S.M., & Shkaraputa, L.M. (2000). *Dictionary of foreign words*. Kyiv: Naukova dumka.
- [22] Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 688 "On Amendments to the State Standard of Primary Education". (2019, July). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
- [23] Vitvytska, S.S. (2011). The competence-based and professional approaches for master's degree program construction. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*, 57, 52-58.
- [24] Klymova, K.Ya. (2010). *Theory and practice of formation of language-communicative professional competence of students of non-philological specialties of pedagogical universities*. Zhytomyr: PP "Ruta".
- [25] Khutorskoy, A.V., & Khutorskaya, L.N. (2008). Competence as a didactic concept: Content, structure and design models. *Proyektirovaniye i Organizatsiya Samostoyatel'noy Raboty Studentov v Kontekste Kompetentnostnogo Podkhoda*, 1, 117-137.
- [26] Selevko, G. (2004). Competencies and their classification. *Narodnoe Obrazovanie*, 4, 138-143.
- [27] Pometun, O.I. (2004). Theory and practice of consistent implementation of the competence approach in the experience of foreign countries. In O.V. Ovcharuk (Ed.), *Competence approach in modern education: World experience and Ukrainian perspectives* (pp. 15-24). Kyiv: K.I.S.
- [28] Kremen, V.H. (Ed.). (2008). *Encyclopedia of education*. Kyiv: Yurinkom Inter.
- [29] Savchenko, O.Ya. (2007). *Educational potential of primary education*. Kyiv: SPD "Tsudynovych T.1".
- [30] Dubaseniuk, O.A. (Ed.). (2011). *Professional pedagogical education: A competency approach*. Zhytomyr: Zhytomyr Ivan Franko State University.
- [31] Kravchenko-Dzondza, O. (2017). Competency paradigm of the preparation of future teacher of initial school. *Youth & Market*, 10(153), 84-90.